

Българското участие в задгранични операции изисква сериозни законодателни промени

мл. лейт. о.з. инж. Петър Велчев,
председател на СВВП

Съюзното ни членство в НАТО и пълното интегриране на България в Европейския съюз налагат неизбежното участие на Българската армия (БА) в различни по своя характер операции извън националната ни територия под егидата на ООН, НАТО и ЕС. Лоялното ни отношение и поведение на съюзници, както и съпричастността ни към запазването на мира, продиктувано от резолюциите на ООН, в съответствие с установените в международната общност принципи, изискват такова участие. Да, но не на всяка цена! Оттук нататък участието на БА в задгранични операции следва внимателно да се анализира и прецизира. То трябва да е съобразено преди всичко с националните ни интереси, финансовото състояние на държавата и способностите, които ще придобиват контингентите ни в контекста на задачите, свързани с отбраната на националната ни територия. За всяко едно такова участие Народното събрание следва да се произнася и приема решения единствено на базата на квалифицирано мнозинство.

Не може да се отрече факта, че в резултат от досегашното ни участие в различни мисии на контингенти от БА, личният състав е придобил **ценни умения и способности**. Това несъмнено е повишило оперативната съвместимост на участвалият личен състав, значително е подобрило езиковата подготовка и е способствало за успешното представяне на националните ни контингенти в многонационална среда и практическото усвояване на част от стандартите на НАТО. Участието на наши офицери в дейността на различни многонационални щабове високо се оценява от нашите съюзници и партньори и способства за придобиването на нови способности на българския офицерски корпус.

Същевременно всяко едно участие на наши контингенти в размирни региони и на територията на провалени държави е високо рискова дейност с непредвидими последици не само за самите участници, но като цяло и за националната сигурност на Република България. Нещата следва ясно, точно и недвусмислено да се обясняват на българските граждани, за да не бъде манипулирано обществото ни. Те трябва да знаят, че щом ние имаме наши войници с въоръжение, боеприпаси и бойна техника, изпълняващи военни задачи на чужда територия, **ние сме в състояние на война**. Война, която макар и понякога да се определя като „асиметрична”, причинява щети и от която понасяме загуби в убити и ранени, които често впоследствие се инвалидизират, т.е. де факто придобиват качеството „военноинвалид”.

Ръководството на Съюза на военнопострадалите и военнопострадалите (СВВП) счита, че досегашното участие на наши контингенти в различни мисии извън националната територия по никакъв начин не способства за придобиване на способности за ефективни бойни действия при провеждане на национална отбранителна операция. Според Експертната група за анализи на СВВП, войските ни по време на мисии извън националната територия изпълняват предимно полицейско-жандармерийски функции, свързани с патрулиране, конвоиране, охрана на обекти и физически лица и устройване на контролно-пропускателни пунктове („КПП” или „Check point”). Същевременно тези функции се оказват високо рискови в региони, в които религиозни фанатици, нелегални и партизански формирования устройват самоубийствени атаки, а неистовият стремеж към отнемане на човешки живот представлява „моралните” устои на невидимия и коварен враг.

Ние, организирани членове на СВВП, питаме каква е точната обща цифра на инвалидизираните български военнослужещи в контингентите на БА, участвали в операции и мисии извън националната територия? Добре известно е, че след 1 дек. 2007 г. армията ни е изцяло професионална и всички военнослужещи подписват договори за кадрова военна служба. Считахме, че тежко ранените и инвалидизирани военнослужещи не винаги придобиват статут на военнопострадали по смисъла на сега действащото българско законодателство и на практика, спрямо тях и семействата им, се заобикаля прилагането на Закона за военнопострадалите и военнопострадалите (ЗВИВП). Тези военнослужещи, очевидно пострадали при изпълнение на бойни задачи и при изпълнение на служебните си задължения, с какъв статут разполагат? Те какви инвалиди се водят – пострадали при „битови инциденти” или при „трудови злополуки”? Убедени сме, че всички пострадали при подобни обстоятелства, следва да придобиват статут на военнопострадали, а близките им - статут на военнопострадали по смисъла на ЗВИВП.

При първото ни участие в мисия извън националната територия след Втората световна война (като изключим Чехословакия 1968 г.) БА даде значителен брой загуби в убити и ранени по време на престрелки с армията на червените кхмери. Става въпрос за мисията УНТАК на ООН в Камбоджа през 1993 г., в която участвахме с два пехотни батальона, съставени от кадрови, наборни и запасни военнослужещи. Част от тежко ранените български бойци от УНТАК и част от родителите на загиналите днес са членове на СВВП.

По неизвестни за нас причини ситуацията е променена по отношение на ранените бойци при мисиите ни в Ирак и Афганистан. Най-драстичен е случаят с тримата български войници, тежко ранени при ракетна атака на талибаните срещу базата им в Кандахар на 24 януари 2010 г. По същество, въпреки огромните средства, отделени за лечение и рехабилитация, тези младежи вече са негодни за изпълнение на кадрова военна служба и фактически са военнопострадали, а семействата им следва да придобият статут на военнопострадали. Въпреки това министър Аню Ангелов еднолично реши да ги „трудоустрои”, като ги остави на

различни длъжности на кадрова военна служба, създавайки прецедент. По същество подкрепяме принципа за трудоустрояване на ранените бойци, но сме категорично против това да се извършва в нарушение на международните стандарти и действащото българско законодателство. Подобно „трудоустрояване“ може да се извършва единствено на цивилни длъжности в системата на МО и БА.

В противен случай прецедент като този, предизвиква справедлива вълна от недоволство и обида сред нашите членове, породена от очевидно неравнопоставено отношение и явно субективен подход. В резултат от такива необмислени и еднолични действия можем да очакваме значителна част от военноинвалидите в трудоспособна възраст, пострадали при изпълнение на наборна или кадрова военна служба, да пожелаят да бъдат долекувани и върнати в армията като кадрови военнослужещи или трудоустроени някъде другаде. Ако някой от тях го поиска, ще го получи ли? Съюзът чака отговори на тези наши въпроси. На тях трябва да се отговори, тъй като всеки български военнослужещ, участващ в мисия извън националната територия, е потенциален военноинвалид. Не сме съгласни също така, ангажимента на държавата към загиналите да се изчерпва с посмъртното им производство в по-горно звание и връчване на наградния знак „За вярна служба под знамената“ или някакъв друг от наградната система на МО. Крайно време е, след като изпращаме нашите момчета на война, да започнем да ги посрещаме така, както това се прави във водещите страни от НАТО, притежаващи богат опит в областта на експедиционните операции и разполагащи с богат набор от социални инструменти по отношение на своите рейнджъри. Които, впрочем, са възприемани в родината си като герои.

Ние не желаем увеличаване на членската си маса, породено от прибързано участие и с недостатъчно добре подготвен личен състав във високо рискови мисии. В този смисъл ние сме против участието ни в мисии на всяка цена. Добре известен в това отношение е подходът на редица държави членки на НАТО, които се въздържат от участие в мироналагащи операции. Този подход роди и странното явление, наречено „Коалиция на желаещите“. В такива „коалиции“ малка и бедна България повече не бива да участва.

Убедени сме, че оттук нататък България следва да прецизира и ограничи участието си в мисии извън националната територия. Не бива повече да се пилеят огромни финансови средства за участие в операции със съмнителен изход и постигнати резултати. Освен всичко друго, ще бъдат спестени и значителни средства, които трябва да бъдат пренасочени към други дейности. Например за превъоръжаване и за изпълнение на първата и основна мисия на БА - учебно-бойната дейност, свързана с териториалната отбрана и защита на суверинитета и независимостта на Република България. Част от спестените средства следва да се насочат и към социални дейности, свързани с неотложни законодателни промени, целящи подобряване на тежкото положение, в което се намират днес пострадалите защитници на Отечеството.